

Warszawa, 12 sierpnia 2020 r.

2020/MPL16

**Szanowny Pan
Mariusz Kamiński
Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji**

Szanowny Panie Ministrze,

Przeciwdziałanie torturom, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu ze strony funkcjonariuszy służb państwa wymaga stworzenia efektywnych mechanizmów skargowych. Ich nieodłącznym elementem musi być możliwość identyfikacji poszczególnych funkcjonariuszy służb dopuszczających się nadużyć.

Problem ten w najmocniejszym stopniu dotyka instytucji Policji, której funkcjonariusze najczęściej zabezpieczają zgromadzenia publiczne i wydarzenia sportowe, występując w pododdziałach zwartych, a więc w ramach zorganizowanych, jednolicie dowodzonych grup funkcjonariuszy wykonujących działania prewencyjne związane z zagrożeniem lub zakłóceniem bezpieczeństwa albo porządku publicznego. Mimo to, obecnie obowiązujące rozwiązania prawne nie nakładają na funkcjonariuszy Policji obowiązku noszenia znaków identyfikacji indywidualnej w trakcie występowania w pododdziale zwartym.

Kwestie identyfikacji indywidualnej umundurowanych funkcjonariuszy Policji określa Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 maja 2009 r. w sprawie umundurowania policjantów (Dz. U. Nr 90, poz. 738 z późn. zm.). Przewiduje ono ogólną zasadę wymagającą wyposażenia funkcjonariusza Policji w znak identyfikacji indywidualnej i znak identyfikacji imiennej. Ten pierwszy obejmuje napis POLICJA i numer indywidualny funkcjonariusza. Drugi obejmuje pierwszą literę imienia oraz nazwisko policjanta. Zgodnie z treścią § 28 Rozporządzenia obu z nich nie umieszcza się jednak na mundurach policjantów występujących w pododdziale zwartym.

Sytuacja ta bezpośrednio nie pozwala na identyfikację policjantów, którzy występując w poddziale zwartym dopuścili się np. przypadków nieuzasadnionego lub nieproporcjonalnego użycia środków przymusu bezpośredniego. Co więcej, panujący w Polsce stan epidemii i wymóg publicznego zasłaniania twarzy przez osoby znajdujące się w miejscach publicznych dodatkowo pogarsza szansę jednostek na ustalenie tożsamości funkcjonariusza dopuszczającego się nadużyć i ewentualne ukaranie ich sprawcy przez odpowiednie organy Policji. W ocenie Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, takiej sytuacji nie da się pogodzić z wymogiem efektywnego przeprowadzenia postępowań mających na celu wyjaśnienie zarzutów tortur, nieludzkiego lub poniżającego traktowania.

Jednocześnie HFPC pragnie zwrócić uwagę, że kwestia ta była przedmiotem zainteresowania międzynarodowych organów praw człowieka. Europejski Trybunał Praw Człowieka w orzeczeniu *Hentschel i Stark p. Niemcom* zwrócił uwagę, że gdy władze krajowe podejmują decyzje o użyciu zamaskowanych jednostek policji, to powinny dołożyć starań, aby zapewnić

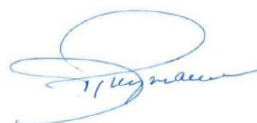
wizualną identyfikację poszczególnych funkcjonariuszy, chociażby poprzez umieszczenie numerów identyfikujących każdego z nich. „Takie oznaczenie zagwarantowałoby brak anonimowości poszczególnych funkcjonariuszy, pozwalając na ich identyfikację i przesłuchanie w wypadku podnoszenia zarzutów co do sposobu ich postępowania”¹.

Na wymóg wizualnej identyfikacji funkcjonariuszy Policji zwrócił również uwagę Komitet ds. Zapobiegania Torturom (CAT). W jednej z rekomendacji adresowanych bezpośrednio do Republiki Federalnej Niemiec² wskazał on na konieczność zagwarantowania, że wszyscy funkcjonariusze Policji w trakcie wykonywania przez nich czynności służbowych będą efektywnie identyfikowalni, tak aby można było pociągnąć ich do odpowiedzialności w razie dopuszczenia się przez nich niehumanitarnego lub poniżającego traktowania.

Wreszcie HFPC pragnie zwrócić uwagę na najnowszy Komentarz Ogólny Komitetu Praw Człowieka poświęcony wolności zgromadzeń³. W § 89 Komitet podkreśla konieczność zagwarantowania efektywnej odpowiedzialności funkcjonariuszy służb zabezpieczających zgromadzenia. W tym celu wskazuje na to, że państwa powinny zagwarantować, aby przedstawiciele służb zabezpieczających zgromadzenie zawsze posiadali łatwo rozpoznawalne znaki identyfikacyjne.

Mając to na uwadze, Helsińska Fundacja Praw Człowieka zwraca się do Pana Ministra z prośbą o zmianę rozporządzenia z dnia 20 maja 2009 r. w sprawie umundurowania policjantów (Dz. U. Nr 90, poz. 738 z późn. zm.) i zagwarantowanie, że każdy funkcjonariusz Policji w trakcie pełnienia obowiązków służbowych będzie możliwy do identyfikacji. W ocenie HFPC, w tym celu wystarczającym elementem identyfikującym funkcjonariusza powinny być znaki identyfikacji indywidualnej, umieszczone w sposób widoczny dla osoby postronnej, niezależnie od tego, czy znajduje się ona z przodu czy z tyłu funkcjonariusza Policji.

Z wyrazami szacunku

Danuta Przywara
Prezes Zarządu

¹ Wyrok ETPC w sprawie *Hentschel i Stark p. Niemcom*, sprawa nr 47274/15, §91.

² Committee against Torture, Concluding observations on the sixth periodic report of Germany, CAT/C/DEU/CO/6, § 40.

³ Human Rights Committee, General comment No. 37, CCPR/C/GC/37, §89.